

Locurile de muncă prezintă un nivel mai scăzut de risc profesional, iar numărul accidentelor de muncă și al bolilor profesionale se diminuează atunci când lucrătorii respectă instrucțiunile proprii de securitate și sănătate în muncă

Întrebări frecvente privind

Instrucțiunile proprii de securitate și sănătate în muncă

INSPECȚIA MUNCII

2018

Această broșură a fost elaborată de Inspecția Muncii ca instrument practic de orientare și informare a angajatorilor și a celor implicați în procesul de elaborare a instrucțiunilor proprii de securitate și sănătate în muncă.

Broșura se adresează în principal angajatorilor, dar poate fi la fel de utilă lucrătorilor desemnați, reprezentanților lucrătorilor, precum și tuturor celor interesați. De asemenea, broșura propune abordarea într-o formă practică a cerințelor legale privind instrucțiunile proprii de SSM, pentru o mai bună implementare a Legii nr. 319/2006, modificată și a Normelor metodologice de aplicare a prevederilor acestei legi, aprobate de Hotărârea Guvernului nr. 1425/2006, modificată (Norme metodologice).

INTRODUCERE

V-ați întrebat vreodată dacă:

- *Pierderea, accidentarea sau îmbolnăvirea unuia sau a mai multor angajați ar afecta în mod negativ afacerea dumneavoastră?*
- *Ați putea să vă consolidați afacerea pe termen lung prin evitarea unor costuri determinate de nerespectarea obligațiilor privind securitatea și sănătatea în muncă?*
- *Ați putea să îmbunătățiți rentabilitatea afacerii, prin realizarea de investiții în domeniul securității și sănătății în muncă?*
- *Este posibil să atrageți și să fidelizați personal bine calificat și instruit pe care să vă puteți baza pentru creșterea productivității?*

Dacă răspunsul este „DA” la oricare dintre aceste întrebări, atunci trebuie să recunoașteți faptul că securitatea și sănătatea în muncă poate contribui substanțial la succesul afacerii dumneavoastră.

O performanță bună în domeniul securității și sănătății în muncă înseamnă o afacere bună!

**RESPECTAREA OBLIGAȚIILOR LEGALE PRIVIND INSTRUCȚIUNILE
PROPRII DE SECURITATE ȘI SĂNĂTATE ÎN MUNCĂ**

REPREZINTĂ

CHEIA UNEI AFACERI SIGURE!

1. CE SUNT INSTRUCȚIUNILE PROPRII DE SECURITATE ȘI SĂNĂTATE ÎN MUNCĂ (SSM)?

Instrucțiunile proprii de SSM reprezintă documente interne ale întreprinderii/unității care se elaborează pentru a oferi informații privind desfășurarea unei activități și/sau a unei sarcini de muncă la un post de lucru/loc de muncă, în condiții de securitate și sănătate în muncă.

2. DE CE ESTE NECESARĂ ELABORAREA INSTRUCȚIUNILOR PROPRII DE SSM?

- *Obligația angajatorilor de a elabora instrucțiuni proprii de SSM este prevăzută de Legea nr. 319/2016, modificată și de Normele metodologice*

În vederea asigurării condițiilor de securitate și sănătate în muncă și pentru prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale, angajatorii au obligația să elaboreze instrucțiuni proprii, în spiritul Legii nr. 319/2016, pentru completarea și/sau aplicarea reglementărilor de securitate și sănătate în muncă, ținând seama de particularitățile activităților și ale locurilor de muncă aflate în responsabilitatea lor.

- *Instrucțiunile proprii de SSM reprezintă un instrument pentru informarea și instruirea în domeniul SSM a lucrătorilor*

Conform cerințelor legale, angajatorul trebuie să ia măsuri astfel încât lucrătorii să primească toate informațiile necesare privind riscurile pentru SSM, măsurile și activitățile de prevenire și protecție atât la nivelul întreprinderii, cât și la nivelul fiecărui post de lucru și/sau fiecărei funcții.

De asemenea, angajatorul trebuie să asigure condiții pentru ca fiecare lucrător să primească o instruire suficientă și adecvată în domeniul SSM, în special sub forma de informații și instrucțiuni specifice locului de muncă/postului de lucru:

- la angajare;
- la schimbarea locului de muncă/la transfer;
- la introducerea unui nou echipament de muncă/modificări ale echipamentului existent;
- la introducerea oricărei noi tehnologii/proceduri de lucru;
- la executarea unor lucrări speciale.

În vederea îndeplinirii acestor cerințe, angajatorul are la îndemână un instrument util în realizarea informării și instruirii lucrătorilor: instrucțiunile proprii de SSM.

➤ ***Instrucțiunile proprii de SSM reprezintă o parte esențială a unui sistem de lucru sigur, precum și a programelor și planurilor de sănătate și securitate în muncă***

Fiecare lucrător trebuie să își desfășoare activitatea în conformitate cu pregătirea și instruirea sa, precum și cu instrucțiunile primite din partea angajatorului, astfel încât să nu expună la pericol de accidentare sau îmbolnăvire profesională atât propria persoană, cât și alte persoane care pot fi afectate de acțiunile sau omisiunile sale în timpul procesului de muncă. Astfel, elaborarea unor instrucțiuni adecvate, cunoașterea și respectarea lor de către lucrători, precum și actualizarea acestora reprezintă cerințe importante în asigurarea unor locuri de muncă sigure și sănătoase.

Nerespectarea prevederilor instrucțiunilor proprii de SSM poate atrage răspunderea administrativă a lucrătorilor conform Regulamentului intern al întreprinderii/unității sau, după caz, chiar răspunderea penală.

➤ ***Instrucțiunile proprii de SSM reprezintă instrumente care pot fi folosite la cercetarea accidentelor de muncă***

Reprezentând reglementări interne emise și asumate de către angajator, instrucțiunile proprii de SSM pot fi utilizate la stabilirea împrejurărilor și a cauzelor producerii evenimentelor.

3. CE BENEFICII POATE ADUCE ÎNTREPRINDERII ELABORAREA INSTRUCȚIUNILOR PROPRII DE SSM?

- *Instrucțiunile proprii de SSM creează premisele asigurării unui mediu de muncă sigur și sănătos, prin:*
 - ✓ Furnizarea informațiilor necesare cu privire la pericolele la care lucrătorii pot fi expuși în timpul desfășurării activității la postul de lucru/ locul de muncă;
 - ✓ Formarea deprinderilor lucrătorilor privind lucrul în siguranță;
 - ✓ Identificarea cu mai mare ușurință de către lucrători a pericolelor și a riscurilor de la locurile de muncă;
 - ✓ Însușirea de către lucrători a informațiilor și cunoștințelor privind lucrul în condiții de securitate și sănătate;
 - ✓ Creșterea capacității lucrătorilor de a gestiona situațiile periculoase și situațiile de urgență;
 - ✓ Conștientizarea și responsabilizarea lucrătorilor privind desfășurarea activității/sarcinii de muncă fără a-și pune în pericol viața și sănătatea lor și a celor din jur;
 - ✓ Dezvoltarea unei culturi de prevenire care va face ca desfășurarea activității în siguranță să devină o obișnuință pentru lucrători.
- *Informarea și instruirea lucrătorilor în baza instrucțiunilor proprii de SSM conduc la reducerea costurilor umane și financiare datorate accidentelor de muncă și bolilor profesionale, prin:*
 - ✓ Reducerea numărului de accidente de muncă și boli profesionale;
 - ✓ Reducerea absenteismului la locurile de muncă;
 - ✓ Diminuarea gravității consecințelor accidentelor de muncă și a bolilor profesionale;
 - ✓ Prelungirea vieții active.

O mare parte a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale sunt legate în mod direct și/sau indirect de lipsa instrucțiunilor proprii de SSM sau de elaborarea necorespunzătoare a acestora, având drept consecință informarea și instruirea insuficientă sau neadecvată a lucrătorilor!

4. CARE SUNT CONSECINȚELE NERESPECTĂRII OBLIGAȚIILOR PRIVIND INSTRUCȚIUNILE PROPRII DE SSM?

- ✓ Puneți în pericol sănătatea și viața lucrătorilor!
- ✓ Veți suporta pierderile directe și indirecte ale producerii accidentelor de muncă și bolilor profesionale, fiind afectați în primul rând lucrătorii, apoi întreg sistemul de muncă și, nu în ultimul rând, afacerea în general!
- ✓ Puteți suporta amenzi de zeci de mii de lei, bani pe care i-ați putea altfel investi în afacere!

Mai mult, în cazul producerii unui accident:

- ✓ Puteți răspunde penal;
- ✓ Puteți plăti despăgubiri victimelor și familiilor acestora, sau cheltuieli de spitalizare și refacere a capacității de muncă a lucrătorului respectiv;
- ✓ Puteți deveni răspunzător pentru traumele psihice și dramele sociale provocate de eveniment;
- ✓ Puteți avea pierderi materiale semnificative din cauza evenimentelor, cum ar fi: deteriorări/distrugeri de echipamente de muncă, materii prime, materiale etc.;
- ✓ Se creează un climat de neîncredere în modul în care gestionați aspectele de SSM în întreprindere;
- ✓ Întreprinderea va suferi prejudicii de imagine;
- ✓ Vă reduceți șansele de a participa la o licitație sau de a o câștiga.

Este mai eficient și eficace să previi producerea unui accident sau a unei îmbolnăviri la locul de muncă, decât să suporti consecințele acestora!

5. CARE ESTE MODUL DE ELABORARE A INSTRUCȚIUNILOR PROPRII DE SSM?

⌘ *Cine elaborează instrucțiunile proprii de SSM?*

Se recomandă ca elaborarea instrucțiunilor proprii de SSM să se realizeze în echipă.

Numărul membrilor echipei se stabilește în funcție de numărul activităților/posturilor de lucru/locurilor de muncă pentru care se elaborează instrucțiuni proprii de SSM, de complexitatea acestora, precum și de rezultatul evaluării riscurilor profesionale.

Se recomandă ca, pe cât posibil, echipa de elaborare a instrucțiunilor proprii de SSM să fie formată din minim trei persoane.

Persoanele care participă la elaborarea instrucțiunilor proprii de SSM trebuie să fie familiarizate cu procesul de muncă și să cunoască modul de manifestare a pericolelor, precum și metode de prevenire a riscurilor.

Membrii echipei de elaborare a instrucțiunilor proprii de SSM pot fi: specialiști în domeniul de activitate care face obiectul instrucțiunilor, lucrători desemnați, lucrători ai serviciilor interne/externe de prevenire și protecție.

Se recomandă ca, în procesul de elaborare a instrucțiunilor proprii de SSM, echipa să discute și să se consulte cu: conducătorii locurilor de muncă, lucrătorii vizați, medicul de medicina muncii, alți specialiști, reprezentanții lucrătorilor cu răspunderi specifice în domeniul SSM etc.

⌘ *Când se elaborează instrucțiunile proprii de SSM?*

Instrucțiunile proprii de SSM se elaborează în urma realizării evaluării riscurilor pentru activitatea/postul de lucru/locul de muncă.

IMPORTANT!

Instrucțiunea proprie de SSM este eficientă numai dacă, în prealabil, s-au evaluat toate riscurile activității/postului de lucru/locului de muncă

⌘ Cum se elaborează instrucțiunile proprii de SSM?

Se recomandă parcurgerea următoarelor etape:

1. Observarea activităților/posturilor de lucru/locurilor de muncă pentru care se elaborează instrucțiuni proprii de SSM

Este important ca echipa de elaborare să urmărească și să analizeze activitățile/posturile de lucru/locurile de muncă pentru care se elaborează instrucțiuni proprii de SSM. Se vor observa toate operațiile care se efectuează, echipamentele de muncă utilizate, alte sarcini de muncă pe care lucrătorii le primesc.

2. Analiza cerințelor legale și ale fișei postului

Cerințele minime de securitate și sănătate în muncă sunt reglementate pentru unele activități (*ex: manipularea manuală a maselor, utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare, șantiere temporare și mobile, industria extractivă de foraj, industria extractivă de suprafață sau subteran etc.*).

La elaborarea instrucțiunilor proprii de SSM trebuie avute în vedere aceste prevederi legislative.

De asemenea, echipa de elaborare a instrucțiunilor proprii de SSM trebuie să analizeze și să ia în considerare, după caz, următoarele documente:

- ✓ instrucțiuni/proceduri de lucru;
- ✓ documentația tehnică a echipamentului de muncă;
- ✓ fișele cu date de securitate ale diverselor substanțe chimice;
- ✓ standarde aplicabile;
- ✓ prescripții tehnice ISCIR;
- ✓ ghiduri de bune practici;
- ✓ orice alte documente relevante sau surse de informare.

De asemenea, este foarte important să se aibă în vedere atribuțiile și răspunderile din fișele postului, atât ale lucrătorilor, cât și ale conducătorilor locurilor de muncă.

3. *Inventarierea, înregistrarea și analiza operațiilor realizate în activitatea/sarcina de muncă*

Echipa de elaborare a instrucțiunilor proprii de SSM va inventaria, înregistra și analiza toate operațiile realizate în activitatea/sarcina de muncă.

Se recomandă observarea activității/sarcinii de muncă efectiv realizate sau simularea acesteia.

De asemenea, se recomandă să fie consultate toate persoanele implicate în activitatea/sarcina de muncă analizată (*ex: lucrători, conducători ai locurilor de muncă*).

4. *Identificarea riscurilor potențiale pentru fiecare operație realizată în activitatea/sarcina de muncă*

În cadrul fiecărei operații, echipa de elaborare a instrucțiunilor proprii de SSM va identifica riscurile pentru securitatea și sănătatea în muncă a lucrătorilor sau a altor persoane.

Se recomandă să se aibă în vedere, cel puțin, următoarele:

- ✓ rezultatele evaluării riscurilor;
- ✓ pregătirea și aptitudinile lucrătorului;
- ✓ statistica accidentelor și bolilor profesionale.

5. *Stabilirea măsurilor de eliminare și de control al riscurilor*

Pentru fiecare risc identificat, echipa de elaborare a instrucțiunilor proprii de SSM stabilește măsurile adecvate care trebuie luate pentru eliminarea sau controlul acestuia.

În acest sens, vor fi avute în vedere măsurile stabilite în documentul de evaluare a riscurilor și în planul de prevenire și protecție.

IMPORTANT!

Instrucțiunea proprie de SSM este eficientă numai dacă sunt stabilite măsuri adecvate pentru eliminarea sau controlul tuturor riscurilor activității/postului de lucru/locului de muncă

6. Elaborarea propriu-zisă a instrucțiunilor proprii de SSM

Se recomandă ca instrucțiunile proprii de SSM să conțină cel puțin următoarele:

- Domeniul de aplicare al instrucțiunii proprii de SSM: activitatea/postul de lucru/locul de muncă;
- Calificarea pe care trebuie să o aibă lucrătorul pentru a efectua activitatea/sarcina de muncă în condiții de securitate și sănătate în muncă și, după caz, obligativitatea autorizării exercitării meseriei/profesiei;
- Descrierea modului corect în care se desfășoară activitatea/sarcina de muncă astfel încât aceasta să nu implice riscuri pentru lucrători (*ex: operații efectuate, echipamente de muncă utilizate și operațiile de mentenanță a acestora care revin în sarcina lucrătorului, materii prime/materiale utilizate, amenajarea postului de lucru/locului de muncă etc.*);
- Operațiile din procesul de muncă identificate ca prezentând riscuri pentru securitatea și sănătatea în muncă a lucrătorului sau a altor persoane;
- Descrierea riscurilor pentru securitatea și sănătatea în muncă a lucrătorului sau a altor persoane, precum și a măsurilor de prevenire și protecție (*ex: echipamentul individual de protecție care trebuie utilizat, semnalizarea de SSM specifică riscurilor etc.*);
- Precizarea acțiunilor concrete care sunt interzise lucrătorului pentru a preveni expunerea acestuia la riscuri pentru securitatea și sănătatea sa;

- Descrierea modului în care vor fi puse în aplicare măsurile necesare pentru realizarea activității/sarcinii de muncă în condiții de securitate și sănătate în muncă;
Se recomandă utilizarea imaginilor (ex: imagini sugestive de tip „Așa DA” și „Așa NU”, pictograme pentru semnalizarea de SSM etc.).
- Descrierea modului în care lucrătorul trebuie să acționeze în caz de incendiu, acordarea primului ajutor, evacuarea lucrătorilor, pericol grav și iminent;
- Actele normative și documentele avute în vedere la elaborarea instrucțiunilor proprii de SSM.

7. Validarea și testarea instrucțiunilor proprii de SSM

După ce a fost elaborată, instrucțiunea proprie de SSM va fi supusă atenției tuturor celor implicați în activitatea/sarcina de muncă respectivă.

Ulterior, echipa de elaborare va testa eficiența practică a instrucțiunii proprii de SSM elaborate. Testarea se realizează prin:

- discuții cu toți cei implicați în activitatea/sarcina de muncă;
- desfășurarea efectivă a activității/sarcinii de muncă conform instrucțiunii proprii de SSM;
- observarea modului în care lucrătorii respectă prevederile instrucțiunii proprii de SSM în desfășurarea activității/pe parcursul tuturor operațiilor efectuate în realizarea sarcinii de muncă.

Echipa va efectua modificările și/sau completările necesare astfel încât să se asigure aplicabilitatea și eficiența instrucțiunii proprii de SSM.

8. Aprobarea instrucțiunilor proprii de SSM

Înainte de a fi aprobată ca modalitate convenită de a efectua activitatea/sarcina de muncă, echipa de elaborare va trebui să se

asigure că instrucțiunea proprie de SSM este acceptată de cei care o vor aplica.

Potrivit prevederilor legale, instrucțiunea proprie de SSM trebuie aprobată de către angajator.

În funcție de specificul instrucțiunii, aceasta poate fi aprobată, pe lângă angajator, și de alte persoane.

IMPORTANT!

**Instrucțiunile proprii de SSM pot fi difuzate în întreprindere numai după aprobarea acestora de către angajator
După aprobare, instrucțiunile proprii de SSM devin obligatorii**

9. Revizuirea instrucțiunilor proprii de SSM

Instrucțiunile proprii de SSM trebuie revizuite ori de câte ori apar modificări la locurile de muncă/posturile de lucru.

Revizuirea acestora se va efectua, cel puțin în următoarele situații:

- modificări ale condițiilor inițiale, cum ar fi:
 - schimbări în modul în care se desfășoară activitatea/sarcina de muncă (*ex: operații efectuate, echipamente de muncă utilizate și operațiile de mentenanță a acestora care revin în sarcina lucrătorului, materii prime/materiale utilizate, amenajarea postului de lucru/locului de muncă etc.*);
 - identificarea unui risc nou.
- după producerea unui accident de muncă sau a unui eveniment, la apariția unei boli profesionale;
- modificări ale prevederilor legislative și ale celorlalte documente în baza cărora s-a elaborat instrucțiunea proprie de SSM.

Se recomandă revizuirea instrucțiunilor proprii de SSM cel puțin o dată la 5 ani, chiar dacă nu au apărut modificări ale locurilor de muncă/posturilor de lucru.

Pentru gestionarea actualizării instrucțiunii proprii de SSM, documentul trebuie să conțină:

- Data aprobării primei ediții;
- Datele aprobării edițiilor revizuite.

⌘ *Ce condiții trebuie să îndeplinească instrucțiunile proprii de SSM?*

Pentru a fi eficiente, instrucțiunile proprii de SSM trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- ✓ modul de exprimare să fie clar, concis și pe înțelesul lucrătorilor care desfășoară activitatea/sarcina de muncă care face obiectul instrucțiunii;
- ✓ cerințele să fie formulate în mod imperativ și precis, astfel încât să nu se poată da naștere la interpretări;
- ✓ accentul să fie pus pe interdicții care, se recomandă, să fie însoțite, pe cât posibil, de imagini/pictograme sugestive;
- ✓ să completeze și/sau să aplice reglementările de securitate și sănătate în muncă la particularitățile concrete ale activităților/locurilor de muncă/posturilor de lucru pentru care se elaborează instrucțiunile;
- ✓ să fie elaborate în urma observării atente și a analizării activității/sarcinii de muncă efectiv realizate la postul de lucru/locul de muncă;
- ✓ să cuprindă toate măsurile de prevenire și protecție rezultate în urma identificării și evaluării riscurilor;
- ✓ să fie elaborate cu consultarea lucrătorilor și a reprezentanților acestora.

6. CUM SE ADUC LA CUNOȘȚINȚA LUCRĂTORILOR PREVEDERILE INSTRUCȚIUNILOR PROPRII DE SSM?

Se recomandă ca, după aprobarea de către angajator, instrucțiunile proprii de SSM să se distribuie conducătorilor locurilor de muncă, sub semnătură, în vederea instruirii lucrătorilor.

Prevederile instrucțiunilor proprii de SSM se aduc la cunoștința lucrătorilor care realizează activitatea/sarcina de muncă la locul de muncă/postul de lucru pentru care aceste instrucțiuni au fost elaborate, în cadrul instruirii la locul de muncă și al instruirilor periodice.

Se recomandă să se facă demonstrații practice privind activitatea pe care lucrătorul o va desfășura, cu respectarea prevederilor instrucțiunilor proprii de SSM.

Începerea efectivă a activității la locul de muncă/postul de lucru de către lucrătorul instruit se face numai după verificarea însușirii prevederilor instrucțiunilor proprii de SSM de către șeful ierarhic superior celui care a făcut instruirea.

IMPORTANT!

Verificați dacă toți lucrătorii și-au însușit prevederile instrucțiunilor proprii de SSM!

Instrucțiunile proprii de SSM trebuie să fie accesibile lucrătorilor care le utilizează, precum și reprezentanților lucrătorilor cu răspunderi specifice în domeniul securității și sănătății.

Se recomandă ca instrucțiunile proprii de SSM să fie disponibile, în măsura posibilului, la locurile de muncă/posturile de lucru pentru care au fost elaborate (ex: afișare în locuri vizibile, păstrare în format tipărit de către conducătorii locurilor de muncă, un

exemplar înmânat lucrătorului care utilizează instrucțiunea respectivă etc.).

ATENȚIE!

În situația în care instrucțiunile proprii de SSM au fost revizuite, asigurați-vă că ultima variantă a acestora este cea disponibilă!

7. CUM SE APLICĂ PREVEDERILE INSTRUCȚIUNILOR PROPRII DE SSM?

După ce au luat la cunoștință de prevederile instrucțiunilor proprii de SSM, lucrătorii au obligația să le respecte în desfășurarea activității/sarcinii de muncă.

Angajatorul și conducătorii locurilor de muncă vor monitoriza modul în care lucrătorii aplică instrucțiunile proprii de SSM.

IMPORTANT!

Asigurați-vă că toți lucrătorii respectă prevederile instrucțiunilor proprii de SSM!

În cazul nerespectării instrucțiunilor proprii de SSM, angajatorul poate aplica sancțiuni disciplinare.

Toate exemplele din această broșură sunt orientative și nu se referă în mod exhaustiv la toate situațiile întâlnite în practică referitoare la problematica abordată.

Această broșură reprezintă proprietatea intelectuală a Inspecției Muncii și a inspectoratelor teritoriale de muncă, fiind interzisă multiplicarea documentului în scopuri comerciale fără aprobarea Inspecției Muncii. Este permisă multiplicarea pentru uzul intern în orice întreprindere.

Inspecția Muncii sau inspectoratele teritoriale de muncă nu pot fi făcute responsabile pentru conținutul broșurii ori cu privire la consecințele care decurg din utilizarea acesteia.
